

Kesämaiskis

Maailmankaupalehden ruokapalsta esittelee jatkuvasti lisääntyvää reilujen elintarvikkeiden määrää ja niiden erilaisia käyttötapoja. Tällä kertaa esittelemme Tarmo Waseniuksen kesäisiä, hedelmäisiä jälkiruokia sekä hedelmien käyttöä ruoanlaitossa.

Kuva: Reilun kaupan edistämisyhdistys ry

Hedelmät ovat suomalaisessa ruokapöydässä jokseenkin harvinaisia. Niitä käytetään lähinnä jälkiruoissa tai juomana. Muualla hedelmät ovat kuitenkin olennainen osa ruokapöytää. Maailmasta löytyy yli viisikymmentä yleisesti käytössä olevaa hedelmää – ja jopa satoja niiden lajikkeita.

Hedelmät ovat satoisia kasveja ja niiden energiapitoisuus on suuri. Ne sisältävät usein myös paljon vitamiineja ja hivenaineita kuten fosforia, kalsiumia ja rautaa. Koska niitä kaiken lisäksi voi monessa paikassa poimia ilmaiseksi, muodostavat hedelmät tärkeän osan maailman ruokavarantoa.

Hedelmien käyttömahdollisuudet ovat monipuoliset: ne toimivat hyvin pääruokana tai sen osana (apinanleipäpuu, keittobanaani, omena), jälki- tai lisukeruokana (kirsikka, meloni, persikka), juomana (omena, sitrushedelmät), öljykasvina (kookos-

pähkinä) tai vaikka erillisenä herkkuuna (kastanja). Ei kannata myöskään unohtaa, että viinirypäle on hedelmä. Viini on niin tärkeä osa monen maan ruokakulttuuria, että noin puolet maailmassa kasvatettavista hedelmistä on viinirypäleitä.

Hedelmiä voidaan syödä tuoreena tai kuivattuna (erityisesti taateli ja viikuna). Onpa hedelmillä hoidettu terveyttäkkin: suurten purjelaivojen aikana laivoissa oli usein mukana sitruunamehua, jolla torjuttiin keripukkia. Hedelmien käyttömahdollisuudet eivät rajoitu ruokaan: Suomeenkin tuodaan esimerkiksi kookospähkinästä valmistettuja Reilun kaupan kynnysmattoja.

Hedelmätarjonta on myös Suomessa monipuolistunut. Sellaiset eksoottiset tuttavuudet kuin guava, karambola, litsi tai pomelo löytyvät jo monilta hedelmätiskeiltä. Hedelmiä kannattaisikin käyttää enemmän: kokeilemalla rohkeasti pääsee helposti

ja terveellisesti löytöretkelle maailman eri kolkkiin. ★

Mika-Petri Lauronen

Reilu suklaatorttu

100 g	voita
2	munaa
2,2 dl	sokeria
1 dl	vehnäjäuhoja
¾ dl	kaakaojauhetta
1 tl	vaniljasokeria

1. Sulata voi ja anna jäähtyä.
2. Vatkaa muna ja sokeri kuohkeaksi vaahdoksi.
3. Jauhota irtopohjainen kakkuvuoka, halkaisijaltaan n. 20 cm.
4. Lisää munasokerivaahtoon sekoitettuun kaakao ja vehnäjuho ja vaniljasokeri siivilän kautta sekä sulatettu voi.
5. Kaada seos kakkuvuokaan ja paista 175 asteisessa uunissa 25 minuuttia. Kakku näyttää tuolloin lässähtäneeltä, mutta niin sen kuuluu ollakin. Ota pois uunista ja anna vetäytyä vähintään 6 h ja tarjoile hedelmien kera.

Jäätelöä hedelmäisen kastikkeen kera

kastike:

mango
ananasta
appelsiinia
banaania
hunajaa
tabascoa
ruokosokeria
rosepippuria
kanelia
neilikkaa

vaniljajäätelöä

Ole makutaiteilija ja laita hedelmiä tehosekoittimeen, mausta, sekoita ja maista. Tarjoa jäätelön kera.

Hedelmäinen riisi

1 l	Reilun kaupan appelsiini-mangomehua
2 dl	riisiä
1	mango
1	appelsiini
	ananasta
½ l	vaniljajäätelöä

Keitä riisit appelsiini-mangomehussa. Pilko sekaan hedelmät ja sulata mukaan vaniljajäätelö. Mausta tarvittaessa ruokosokerilla. Ja ei kun nauttimaan!

Tarmo Wasenius on Pohjois-Karjalan ammattiopiston lehtori sekä Pohjois-Karjalan Keittiömestari ry:n varapuheenjohtaja. Hänelle on myönnetty aiemmin Suomen Keittiömestareiden Cordon Bleu -merkki aktiivisesta ammattikunnan hyväksi tehdystä työstä. Hän kokkaa myös joensuulaisen K5-paikallis-TV:n Kokkaa ja soppaa -ohjelmassa paikallisten vieraiden kanssa.

i

Reseptien reiluja tuotteita on saatavilla seuraavasti:

Mango-appelsiinimehua valmistavat Marli ja Ruokakesko. Mehua saa mm. K- ja S-ryhmän sekä Tradekan kaupoista sekä joistakin Maailmankaupoista.

Hedelmiä saa useista marketeista. **Vaniljajäätelöä** saa hyvin varustetuista Valintataloista

Ruokosokeria tuovat maahan Aduki, Suomen Sokeri ja Tampereen kehitysmaakauppa. Saatavilla useissa marketeissa sekä Maailmankaupoissa.

Kaakaota tuovat maahan mm. Tampereen kehitysmaakauppa, Reilun kaupan Tähti sekä Aduki. **Kaakaojauhetta** on saatavilla Maailmankaupoissa sekä S- ja K-ryhmän sekä Tradekan kaupoissa.

Vaniljasokeria tuo maahan Aduki, sitä on saatavilla Maailmankaupoissa ja luontaistuotekaupoissa.

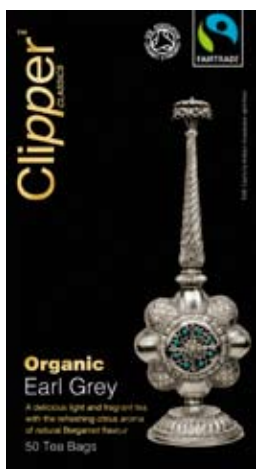
Riisiä tuovat maahan Tampereen kehitysmaakauppa, Reilun kaupan Tähti, Aduki ja Makrobios, tuotteita saa mm. Maailmankaupoista sekä suurimmista Tradekan liikkeistä.

Jauhettua kanelia ja neilikkaa tuo maahan Aduki, saatavilla osasta Maailmankaupoista ja luontaistuotekaupoista.

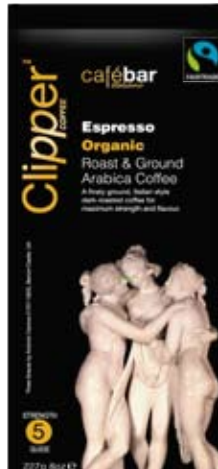
Hunajaa tuovat maahan Hunajainen Sam sekä Tampereen kehitysmaakauppa, saatavilla useimmista marketeista ja Maailmankaupoista.

Luomumunia, -vehnäjuhoja ja -voita on saatavissa useista päivittäistavarakaupoista.

Clipper™

Clipper Teas tunnetaan parhaiten erinomaisesta teestä, kuten Earl Grey luomu Reilun kaupan tee

Clipper valmistaa myös kahvin erinomaisesti. Uutuutemme: Espresso Organic, luomu Reilun kaupan espresso kahvi Organic Freeze-dried Arabica, luomu Reilun kaupan pikakahvi

25 vuotta luomua ja reilua kaupaa

ADUKI
www.aduki.fi

Boliviassa syntyy kierrätyslasista taidekäsityötä

Crisilin lasitehtaassa Boliviassa, Cochabamban Valle Hermosassa työvuoro vaihtuu iltapäivällä kello 16.00. Väsyneillä aamuvuorolaisilla on takanaan 12 tunnin urakka, kun he antavat tilaa iltavuoroon tuleville. Tuotanto perustuu 8 hengen työtiimiin, jonka jäsenet – 4 lasinpuhaltajaa, 1 muottiinvalaja, 1 lasinleikkaaja ja 2 avustajaa – muodostavat saumattomasti yhdessä toimivan palomiesketjun.

Crisilin tehtaassa lasinpesijät

Lasinpuhaltajat ottavat valtavana uunista sulaa lasimassaa rautaisilla puhalluspilleillä ja puhaltavat sen ontoksi. Puhalluksen jälkeen lasimassa siirretään avustajalle, joka huuhtoo sen vedessä. Kun massa on muovattu muotin avulla halutuksi esineeksi ja leikattu lopulliseen muotoonsa, se vietään jäähdetyksille, jonka läpi tuotteet kulkevat kahdessa tunnissa. Toisessa päässä laaduntarkkailijat ja pakkaajat ovat valmiina ottamaan tuotteet vastaan.

Tehdas työllistää ja kouluttaa

Lasitehtaan työtiimin kanssa tehdään sopimus vuodeksi kerrallaan ja se saa jokaisesta tuottamastaan tusinasta maksun, joka jaetaan jäsenille tehtävien vaatimuksen mukaan. Reilun kaupan järjestelmän kautta myytävien tuotteiden laatuvaatimukset ovat korkeammat kuin paikallisille markkinoille valmistettujen, ja niistä maksetaan myös tuottajille paremmin. Kysyessäni työajoista tehtaanomistaja **Carlos Bustos** huomauttaa, ettei hän ole ilkeyttä määrännyt työntekijöitä tekemään pitkiä vuoroja, vaan niihin on päädytty työntekijöiden nimenomaisista pyynnöistä.

Tehtaassa on tilaa kuudelle työtiimille, mutta vain kolme on toiminnassa iltavuorossa, sillä Boliviassa vaivaa espanjantauti: työntekijöistä on ollut pulaa jo pitempään, mutta viimeisen vuoden aikana siirtolaisvirran vanhalle mantereelle on aiheuttanut todellisen katon. Niinpä tehtaalla onkin aloitettu harjoitteluhjelma, jonka kautta uusia työntekijöitä perehdytetään ammattiin.

Ruokatauolla tavoittamani lasinpuhaltajamestari ja työtiimin johtaja **Lalo Villca** on tehnyt töitä Crisilille jo 11 vuotta. ”Kaikki eivät sopeudu tähän työhön”, hän sanoo, ”mutta se selviää useimmiten jo harjoitteluvaiheessa. Lasinpuhaltajiksi edenneet työntekijät muodostavat työtiimin

ytimen. He uudistavat yleensä sopimuksensa saman tiimin kanssa vuosi toisensa jälkeen.”

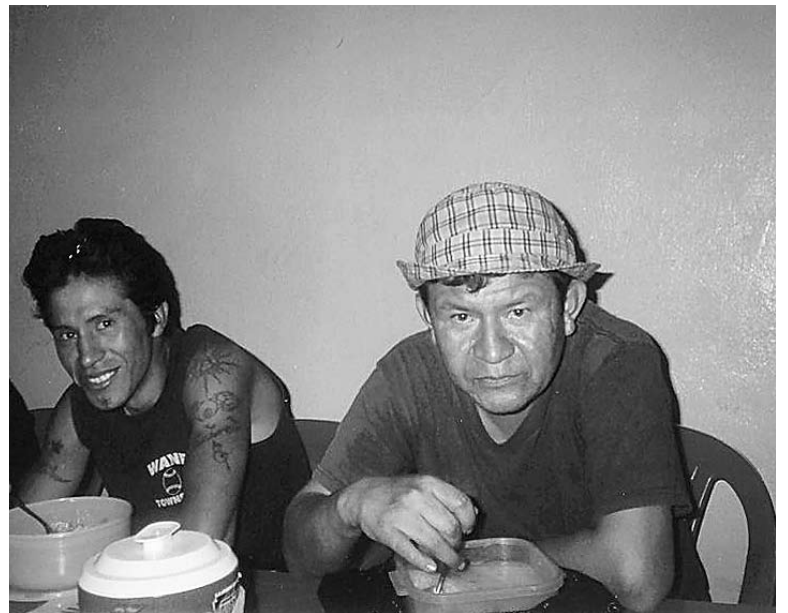
Työtoverit **Jorge Luis Ramos**, **Alvaro Viza** ja **Jose Falcon** viereisestä pöydästä nyökkäävät myöntymisen merkiksi. Monet Crisilin työntekijöistä ovat myös muuttaneet asumaan Valle Hermosaan lähelle tehdasta ja tulevat työpaikalleen kävellen.

Yritys ostaa kierrätyslasin painon mukaan käteisellä lasinkerääjiltä, jotka tuovat sitä pienemmissä ja suuremmissa erissä eri puolilta Boliviasta. Tehtaalla lasi pestään ja lajitellaan, jonka jälkeen se syötetään 1300-asteeseen sulatusuuniin. Yrityksellä ei ole tuotteilleen omaa myymälää.

Lasinkerääjien lisäksi tehdas työllistää epäsuorasti myös joukon lasituotteiden kauppiaita Cochabamban ja muiden kaupunkien toreilla.

Reilun kaupan piirissä 10 vuotta

Reilun kaupan yhteistyö alkoi 10 vuotta sitten hollantilaisen Fair Trade Organisaation kanssa. Crisilin viestijohdajan **Marcelo Bustosin** mukaan eurooppalaisten kauppakumppanien tarjoama tekninen ja kaupallinen apu on ollut erittäin tärkeää. Vuonna 2004 Crisil sai Fair Trade Organisaation suosittelemana lainan hollantilaiselta Oiko-Creditiltä tehtaan muutostöitä varten.

Työntekijät **Jorge Luis Ramos** (oik.) ja **Alvaro Viza** ruokatauolla

Parhaillaan Cochabambassa vierailevat englantilaisen Reilun kaupan organisaation Traidcraftin edustajat **Grainne Riordan** ja **Zenen Santana** ovat neuvottelemassa seuraavan kauden tilauksista. Grainne, joka valitsee tuotteita Traidcraftille, kertoo, että heille Crisilin tuotteet ovat olleet todellinen myyntimenestys: 10 eniten myydyin pöytätuotteen joukossa ovat kaikki kolme Crisilin tuotetta. Lasiesineiden lisäksi Boliviasta ostetaan myös quinoa ja parapähkinää.

Nykyisin suurin osa lasin valmistuksesta on koneistettu. Puhaltamalla valmistetut taide- ja käyttöesineet tuottavat työpaikkoja, mutta myös ylläpitävät vanhaa käsityöperinnettä. Crisilin lasitehdas on lisäksi omalta osaltaan tekemässä tunnetuksi kierrättämisen ideologiaa maassa, jossa ympäristön kannalta kestävien käytäntöjen vakiintumisessa on vielä paljon toivomisen varaa. ✪

Teksti ja kuvat:
Jasmin Lappalainen

i

Crisil S. R. L.

- Vuonna 1992 perustettu lasituotteisiin erikoistunut yritys Cochabambassa, Boliviassa.
- Työllistää 100 henkeä, joista 64 tuotannossa.
- Tuotteiden raaka-aineena on kierrätetty lasi (100 %) ja energia tuotetaan maakaasulla. Kuljetusta varten tuotteet pakataan kierrätettyyn sanomalehtipaperiin.
- Työntekijöiden palkkaus perustuu tuotettuun kappalemäärään, ja keskimääräinen tulospalkkaus voi nousta kolminkertaiseksi lakisääteiseen minimipalkkaan.
- Työntekijät on vakuutettu työtapausten varalta ja tehdas tiloissa toimii omakustannehintaan ruokala.
- Tuotannosta 90% myydään paikallisilla markkinoilla, Reilun kaupan järjestelmän kautta tuotteita vietään Eurooppaan (Hollanti, Iso-Britannia, Italia).
- Tuotteita maahantuo Joensuun Maailmankauppa Päiväntasaaja (vähittäismyynti).

Tiedot: Proposal for Co-operation with Glassworks Crisil S.R.L., Cochabamba, Bolivia/Fair Trade Organisation (2002).

Lasinleikkaaja German Ramos viimeistelee viinilasia.

Kaksi pientä elefanttia marssi näin, aurinkoista tietä eteenpäin, koska matka oli hauska niin, pysyivät he juhlaan mukaan teidätkin.

Kuva: Harri Asikainen
Norsupaperi ja hammppunaru MCC, Bangladesh; maahantuoja Juuttiputiikki
Loktapaperi Mahaguthi, Nepal; maahantuoja Reilun kaupan Tähti

Tee kesän juhliin kutsukortit, joiden tyyli kertoo Sinusta. Maailmankaupoista löydät käsintehty, nepalilaiset **Mahaguthin** loktakartongit, -paperit ja -kirjekuoret, kirkaissa väreissä hehkuvat bangladeshilaiset hammppunarukerät sekä zimbabwelaiset ja bangladeshilaiset kuviopaperit.

Nepalin suurimpaan reilun kaupan järjestöön Mahaguthiin on liittynyt noin 2000 käsityöläistä. Tämä käsityöläisjärjestö tarjoaa tuottajille markkinointikanavan sekä kunnan korvauksen työstä. Näin käsityöläiset voivat elää omissa kotikylissään perheidensä parissa ja ansaita toimeentulonsa käsityötaidoillaan. Nepalilaisella käsintehtyllä paperilla on yli 2000 vuoden mittainen historia. Loktapensaan kuidut ovat pitkiä, mikä tekee myös paperista kestävä.

Aika juhlan ja kesämielen

Laulelkame, soitelkame / Tehkämme iloinen ilta! – / Ei tässä surulla syöä, / Ei eletä huolen kanssa, / Tässä syöhän surutta, / Eletähän huolettona.

(Kanteletar I:111.)

Tärkeät hetket elämän kirjossa jäävät elämään valokuviin, lahjoihin, muistoihin. Kesälomien alkaessa muistetaan opettajaa, ammattiin valmistunutta, ylioppilasta. Kohta koittaa juhannus, rippijuhlat ja häät. Joku juhlistaa 50-vuotispäiviään, kastejuhlaa tai tupaantuliaisia. Toinen viettää illanistujaisia, rapujuhlia, Akkain viikkoa ja viimein mökkikauden päättäjäisiä rantasaunan tuntumassa.

Lahjalla voi olla merkitystä paitsi saajalleen myös niiden valmistajille – käsityöläisille ja heidän perheilleen Aasiassa, Afrikassa ja Latinalaisessa Amerikassa. Käsityöläisen valmistama lahja on tehty huolella ja kunnioituksella. Sen tekijä on antanut tuotteelle henkilökohtaisen ”leiman” omien käsiensä kautta. Samalla tavoin kuin haluamme lahjamme päätyvän juuri oikealle saajalleen, haluamme varmistaa käsityöläisen toimeentulon. He tuovat taidon- näytteillään juhlan meidän arkemme keskelle.

Kävi mielessä juttu jo aamulla varhain, tänään vuosia täyttää ystävä parhain...

Kuva: Harri Asikainen
Happy birthday-kortit Deziign, Zimbabwe; maahantuoja Reilun kaupan Tähti
Muut kortit MCC, Bangladesh; maahantuoja Juuttiputiikki

Hellyttävät, oivaltavat ja hauskat kortit Bangladeshista, Nepalista ja Zimbabwesta tuovat tuulahduksen taiteilijoilta toisista kulttuureista. Onnen-toivotuksen voi sankarille tuoda kirahvi tai puhveli siinä missä perinteinen ruusukin.

Deziign Inc on zimbabwelainen yhtiö, jonka designeja luovat useat afrikkalaiset taiteilijat ja suunnittelijat. Painotuotteissa käytetään 70 % zimbabwelaisista uusiopaperia. Pakkausmuovi on kierrätettyä ja painovärit myrkyttömiä. Deziign on työntekijöidensä oikeudet ja ympäristökysymykset huomioiva, kannattava yritys.

Bangladeshilainen **MCC** (Mennonite Central Committee) tuottaa mm. käsintehtyä paperia paikallisista materiaaleista (esim. juutti ja hamppu). MCC kehittää työntekijöidensä käsityötaitoja paperin valmistamisessa sekä heidän taiteellisia kykyjään esimerkiksi korttien kuvittamisessa. MCC:n työntekijät työskentelevät erityisesti Bangladeshin maaseudun ja slummien köyhien naisten kanssa ja auttavat heitä etsimään uusia tapoja ansaita elantonsa.

Kesän illanistujaisiin herkkuja ja tunnelmaa...

Kuva: Harri Asikainen
Viinilasit ja lasikulho Crisil, Bolivia; maahantuoja (vähittäiskauppa) Maailmankauppa Päiväntasaaja
Reilun kaupan merkkiviinit Alko
African Party Chips, Blue Chip Snacks/Bicycle Foods, Etelä-Afrikka; maahantuoja Reilun kaupan Tähti

Crisil on lasitehdas Cochabambassa, Keski-Boliviassa. Se on perheyrittäjä, joka työllistää paraikaa 100 henkeä ja lisäksi luo toimeentulon ihmisille, jotka keräävät pulloja tehtaan lasinkierräystä varten. Työntekijöiden palkkaus perustuu tuotettuun kappalemäärään, ja keskimääräinen tulospalkkaus voi nousta kolminkertaiseksi lakisääteeseen minimipalkkaan. Puhaltamalla valmistetut taide- ja käyttöesineet ylläpitävät vanhaa käsityöperinnettä ja tekevät omalta osaltaan tunnetuksi kierättämisen ideologiaa.

Herkkuisuus on intohimoista, harkittua ja pysyvää kiinnostusta miellyttävän makuisiin aineisiin. Herkkuisuus on liiallisuuksien vihollinen.

(gastronomi Anthelme Brillat-Savarin 1755–1826)

Kuva: Anne Logrén

Divine-suklaa, The Day Chocolate Company, Ghana/Malawi; maahantuojat Reilun kaupan tähti sekä Punnitse & Säästä

50-vuotiaalle lahjaksi Divine-suklaata – suurella sydämellä

Ghana itsenäistyi Kwame Nkrumahin johdolla 1957. Nyt ghanalainen Reilun kaupan osuuskunta Kuapa Kokoo juhlistaa Ghanan 50-vuotista itsenäisyyttä länsiafrikkalaisilla Adinkra-symbolein verhotuilla käärepapereilla. Lahjan saajalle välitetty herkullisen suklaan lisäksi kokonainen tarinoiden kirjo.

Divine-suklaa on tehty ghanalaisten viljelijöiden **Kuapa Kokoo** -osuuskunnan parhaista kaakaopavuista. Kuapa Kokoo omistaa 47 % Divine-suklaata valmistavasta Day Chocolate Compagnysta. Osuuden ansiosta viljelijät vaikuttavat yhtiön johtamiseen ja voiton jakamiseen. He ovat investoineet Reilun kaupan lisän kaivoihin, koulutukseen ja terveysprojekteihin. Kuapa Kokoo:n motto on: "pa pa paa", mikä paikallisella Twi:n kielellä tarkoittaa "parhaista parasta". Sokeri tulee Malawista.

MPATAPO

"Tyynnyttelyn/sovinnon solmu" – Symboli sovinnolle, rauhanrakentamiselle ja sodanvastaisuudelle. Mpatapo kuvaa solmua, joka sitoo kiistan osapuolet rauhaan, sovinnon harmoniaan.

FIHANKRA

"Koti/yhdistäminen" – Symboli turvallisuudelle

AKOMA

"Sydän" – Symboli kärsivällisyydelle ja sietokyvyille. Jos ihmisellä sanotaan olevan sydän mahassa, sellainen henkilö on hyvin kärsivällinen.

ME WARE WO

"Menen kanssasi naimisiin" – Symboli sitoutumiselle, pitkäjänteisyydelle.

Olkaa hyvä ja ottakaa, pankaa sekaan ja kastelkaa

Kuva: Marita Kukkonen

Etiopia-luomukahvi, Sidamo/Oromia, Etiopia; maahantuojat Tampereen kehitysmaakauppa

Kahvi kruunaa juhlan kuin juhlan. Juhlakahvit voivat tuoda reilusti hyvää mieltä juhlaväelle. Kesällä Reilun kaupan kahvi voi olla myös mainio tulainen mökille tai persoonallinen lahja päiväsankarille: kahvia koko vuoden tarpeiksi herkkusuulle tai hääparille. Suomalaiset juovat keskimäärin 10 kg kahvia vuodessa.

Etiopia-luomukahvi on puhdas alkuperäiskahvi, joka on paahdettu hieman arkipaahtoa tummemmaksi. Kahvi on peräisin Sidamo- tai Oromia -osuuskuntien Reilun kaupan järjestelmään kuuluilta viljelijöiltä saatavuuden mukaan. Tämänhetkinen kahvi on Sidamon viljelijöiltä. Etiopiakahvi - kahvia kahvin kotimaasta.

Tanssi mun tyttöni, tanssi ja kiiku, eihän ne töppöset muuten vanhana liiku

Kuva: Ulrika Hagqvist

Riippumatto San Juan, Guatemala; maahantuojat Maailmankauppa Aamutähti

Lekottele tai syvenny kesäpökkariin guatemalalaisessa riippumatossa. Auringonpaiste ja tuulen hiljainen keinunta vie kenet tahansa kesän tunnelmaan. Lahjana riippumatto voi olla hauska tapa muistaa rentouttavaan eläkeikään tai uudelle vuosikymmenelle siirtynyttä ystävää ja työtoveria.

Guatemalalainen **Asociación Artesanos de San Juan** on perustettu tarjoamaan toimeentulomahdollisuuksia maan sisällissodan uhreille. Osuuskunta auttaa jäseniään tuotteiden markkinoinnissa sekä järjestää mm. lukutaito- ja terveyskoulutusta. Sen tavoitteena on myös nostaa erityisesti naisten itsetuntoa ja kunnioitusta tekemiään käsitöitä kohtaan. Riippumatot ovat käsinkudottua puuvillaa, väriaihtoehtoina erilaiset ikat-kuosit tai meleerattu ruskea, purppura, violetti tai turkoosi. Kapea riippumatto sopii yksinäiseen lekotteluun, leveämmässä makoilee mukavasti vaikka kaksin.

kuva: Kati Hjerp

A R K I E N   K O H T A A M I N E N

Munuswamy Auro Ganeshan myymälän edustalla. Shiva -jumalan patsaan veistäminen vei kahdeksan työpäivää.

Arkien kohtaaminen-palstalla esitellään arkien ja kulttuurien kohtaamista käsitöiden kautta. Kaikilla tuotteilla on tekijänsä, ja käsitöiden mukana välittyy tuotteen ostajalle jotain heistä itsestään. Ostajan yhteys tuottajaan tulee siitä maksetun hinnan kautta – ostopäätöksillämme on vaikutusta työn tekijän arkeen. Tässä numerossa kerrotaan kivimiehistä ja kivikorujen käyttäjäsistä. Rajasekar on köyhistä lähtökohdista noussut taitonsa ja onnen avulla pienen kiviveistämön omistajaksi, Munuswamy on kiviveistäjä ja Eveliina joensuulainen tuleva metsätieteilijä, joka käyttää Rajasekarin ja Munuswamin työtovereineen tekemää delfinikaulakorua.

Rajasekar

Pondicherryssä Etelä-Intiassa syntynyt Rajasekar on kivenveistäjä mestari ja pienyrittäjä. 39-vuotiaan kivimiehen ura alkoi 17 vuotta sitten, kun naapurikaupungissa Aurovillessa toimivan New Creation-yrityksen ranskalaisperheinen omistaja Andre palkkasi hänet yrityksensä kiviveistämölle. Rajasekar pääsi kivityökoulutukseen Mamallapuramiin. Tämä Bengalin lahden rannalla sijaitseva maailmanperintökohde on tunnettu ikivanhoista kalliotemppeleistään ja kiviveistoksistään. Kivityö ei siellä kuitenkaan ole pelkkää hitaasti rapautuvaa historiallista monumenttia, vaan edelleen elävää kädäntaitoa. Mamallapuramin kivityökoulutus ja kivenveistäjät ovat erityisen arvostettuja.

Koulutuksen jälkeen Rajasekar oli palkkatyössä New Creationissa, kunnes 12 vuotta sitten Andre lahjoitti kiviveistämön

koneineen Rajasekarille ja pyysi jatkamaan itsenäisenä yrittäjänä.

Rajasekarin yrityksen nimeksi tuli Auro Ganesh Stone Carvings. Hän on tyytyväinen ja ylpeä siitä, että on pystynyt työl-

listämään jokaisen New Creationista siirtyneen työntekijän ja palkkaamaan uusia. Tällä hetkellä Auroganeshassa työskentelee 12 kivimiestä ja kolme naista toimistossa ja myymälässä.

Vuonna 2005 Rajasekar päätti hankkia asianmukaiset tuotanto- ja myymälätilat. Noin 150 neliömetrin maapala Aurovilleen menevän päätien varrelta maksoi 180 000 rupiaa (3 160 euroa), kivityöntekijän reilun kahden vuoden bruttopalkan verran. Maan hankintaa, rakentamista ja uusia koneita varten Rajasekar otti eri tahoilta 700 000 rupiaa (12 300 euroa) lainaa, osan pankista, osan sukulaisilta ja tuttavilta.

Lainan korko on lainanantajasta riippuen 1,5–3

% kuukaudessa. Kun yritys on joutunut sijoittamaan paljon rahaa myös kiviraaka-aineeseen, ei lainan lyhennyksiin ole ollut mahdollisuuksia. Toistaiseksi vain korot on maksettu sääntillisesti. Rajasekar kuitenkin luottaa siihen, että veloista selvittää ja yritys menestyy.

Munuswamy

Munuswamy syntyi maatyöläisperheeseen 1970-luvun alussa. Isän palkalla ei lapsia voitu kouluttaa ja Munuswamyn koulutie katkesi viidennen luokkaan. 15-vuotiaana alkoivat oppipojan työt yhdessä kotikaupungin Mamallapuramin kiviveistämöistä.

kuva: Kati Hjerp

Logopolis

GRAPHIC DESIGN

Hämeenkatu 5 d 3 | 15110 Lahti | gsm 050 5700 907 | faksi (03) 781 0025 | www.logopolis.fi

julkaisut - viestintä - yrityskuva

kuva: Kati Hjern

Työ oli rutiinimaista ja päivät ylipitkiä. Kun Munuswamin Pondicherryyn muuttanut lapsuudenystävä vieraili pari vuotta sitten kotipaikkakunnallaan ja kertoi mahdollisuudesta saada kivenveistotyötä reilummin ehdoin Aurovillessa Rajasekarin yrityksessä, Munuswami ei epäröinyt tarttua mahdollisuuteen.

Nykyiseen työhönsä Munuswami on tyytyväinen. Palkka on aiempaa parempi, 6000 rupiaa

kuukaudessa (n. 105 euroa) ja työaika säännöllinen 8 tuntia päivässä kuutena päivänä viikossa. Vuosittainen kuukausipalkan korotus on 300 rupiaa. Palkan lisänä on kahdesti vuodessa isoina juhlapyhinä saatava bonus, puolen kuukauden palkka. Työ Auro Ganeshassa on mielenkiintoista ja antaa mahdollisuuden luovuuteen ja haasteellisiin veistotöihin.

Munuswamin perhe, kotiäitinä oleva vaimo,

kuva: Marita Kukkonen

Eveliina

PAM-liikealan Hämeenlinnan seudun ammattiosasto ry. 056
pam-liikeala.hml@virpi.net

USKOMME
TASA-ARVOON
- työelämässäkkin

Rajasekar

kuva: Kati Hjern

viisivuotias tytär sekä nelivuotias poika, asuu kolmen kilometrin päässä isän työpaikalta vuokra-asunnossa. Noin 18 neliömetrin asunnosta perhe maksaa 550 rupiaa kuukaudessa. Lapset Intiassa alkavat koulun varhain, neljän vanha poikakin on jo koulussa. Koulutarvikkeisiin ja -pukuihin menee keskimäärin 170 rupiaa kuukaudessa, perheen muihin vaatemenoihin nelisen sataa.

Keittiössä käytettävä polttoaine, puu ja kerosiini, vie kuutisen sataa, sähkö ja tv 200 rupiaa kuukaudessa. Ruokaan perhe käyttää 2000–2500 rupiaa. Koti-ikävä ajaa kerran kuukaudessa reilun sadan kilometrin päähän Mamallapuramiin. Viikonloppumatkan kulut ovat 500–600 rupiaa.

Tällä hetkellä perheen talouden liikkumavara on melko olematon. Työmatkoja varten uutena 24 000 rupialla ostetun mopon osamaksuja on vielä muutama maksamatta ja ne nielevät 1500 rupiaa kuukaudessa.

Kovin pitkään 35-vuotias kivenveistäjä ei enää usko pystyvänsä työskentelemään. Silmän ja käden tarkkuus heikkenee väistämättä iän myötä. Kymmenen vuoden kuluttua hän suunnittelee palaavansa kotikaupunkiinsa ja avaavansa säästöillään pienen myymälän.

Antti Markkanen

Eveliina

Eveliina Kotamaa on vuotta vaille valmis metsätieteilijä Joensuusta. Tällä hetkellä hän on uppoutunut puiden maailmaan gradunsa tiimoilta, mutta hänet tapaa monesta muustakin touhusta. Eveliinan aika kuluu kaikkeen mahdolliseen: hän neuloo, virkkaa, kokkailee, ulkoilee, patikoi, pitkänmatkanpyöräilee ja on mukana luomupiiri-toiminnassa.

Maaillmankauppaan Eveliina tutustui aikoinaan Kajaanissa, josta hän on kotoisin. Kauppa oli hämmäntävä kokemus värikkäine ja poikkeuksellisine tavaroineen. Joensuuhun muuton jälkeen Maaillmankauppa on kuulunut Eveliinan ostopaikkoihin viimeisten parin vuoden ajan. Ostoskoriin pujahtavat normaalisti suklaa, kahvi, tee, parapähkinät ja lahjatavarat tarpeen mukaan.

Eveliina ei koe mitenkään ristiriitaiseksi sitä, että luomupiiriin kautta hän kannattaa kaikkea lähellä tuotettua. Päinvastoin: ”Meidän maailmassamme on tärkeää ottaa huomioon toisten ihmisten hyvinvointi, myös kaukana asuvien.

Meillä suomalaisilla on varaa maksaa hiukan enemmän siitä, että saamme nauttia esimerkiksi kahvikupista tai käsityöläisen taidonnäytteenä.” Eveliina itse on vaihtanut kaiken kahvinsa reiluksi, eikä hän huomaa jääneensä varsinaisesti mistään paitsi opiskelijanakaan – kukapa kahvia joka hetki litroitain joisi.

Eveliina hymähtää, että Reilusta kaupasta on tullut niin pop-juttu, että on vaikea sanoa siitä mitään kuulostamatta kliseiseltä. Kulunutta tai ei, Reilu kauppa on silti hänelle tärkeä asia. Aina, kun Maaillmankauppaan saapuu uutuuksia, tulee iloinen olo. Tällaisesta iloisesta yllätyksestä syntyi vuosi sitten helmikuussa tärkeä koruhankintakin. Eveliina ihastui intialaisen Auro Ganesh Stone Carvings -työyhteisön valmistamaan kivikoruun heti. Se on hienonäköinen, edullinen ja käsin tehty. ”Jos arvostaa suomalaisia käsityötä, miksei voisi arvostaa kehitysmaissa valmistettua yhtä lailla. Yhtä paljon taitoa ja työtä molempiin on tarvittu. Aina käsityön takana on elävä ihminen poikkeuksellisine taitoineen ja osaamisineen”, pohtii Eveliina.

Delfiinikoru kulkee Eveliinan kaulassa arkikäytössä. Kenelläkään muulla ei ole tullut vastaan samanlaista korua. Käsityössä viehättääkin yksilöllisyyden lisäksi se, että se ei ole täydellinen, tehdasvalmisteisen näköinen. Eveliinan mielestä korun muodossa on jotain arkkitehtuurista, mutta samalla hyvin hellyttävää.

Tuotteen alkuperästä Eveliina on ollut tietoinen ainakin kohdemaan osalta. Toisinaan hän on pohtinut myös korunsa raaka-aineiden alkuperää ja materiaalia, tai tekijän henkilöllisyyttä ja sukupuolta. Eveliina toteaaakin korusta tulleen osa hänen arkeaan. ”Jos minulla olisi mahdollisuus välittää terveiseni korun valmistajalle, kertoisin ainakin sen tuottaneen minulle tosi paljon iloa!”

Korun sanotaan viestivän kantajastaan paljon. Kahden rakastuneen delfiinin symboli kulkee suomalaisen naisen kaulassa ja tuo samalla esiin ikiaikaista symboliikkaa – delfiini on rakkauden jumalattaren symboli. ✨

Laura Hokkanen

Auro Ganesh Stone Carvings, Pondicherry
Auroville Main Road, Kuilapalayam-605 101.
Tamil Nadu
Prop. R. Rajasekar
www.auroganesh.com, info@auroganesh.com

Pesupähkinä puhdistaa ja työllistää – mutta ei ole pähkinä

kuva: Tuija Saloranta

Pesupähkinäpuu (*sapindus mukorossi*) kasvaa villinä Intian vuoristoalueilla 500 metrin korkeudesta aina puoleentoista kilometriin. Puu alkaa tuottaa hedelmää viiden vuoden jälkeen, mutta kunnan satoja saadaan viiden toista vuoden kuluttua. Parhaimmillaan puu voi tuottaa 200–300 kiloa vuodessa. Pesupähkinäpuut voivat saavuttaa satojen vuosien iän ja kasvaa yli 20 metriä korkeiksi.

Sato kerätään kopistelemalla puita pitkällä bambukepeillä, jolloin hedelmät ropisevat maahan. Etelä-Intiassa kasvaa toinen samanlainen puu, *sapindus trifoliatus*, jonka hedelmiä hyödynnetään myös pesupähkinöinä. Ne ovat pienempiä ja tummempia, mutta ominaisuuksiltaan hyvin samankaltaisia.

Unohdetut perinteet heräävät

Kiinalaiset, intialaiset ja nepalilaiset ovat tunteneet pesupähkinän vuosisatojen ajan. Vielä 1960-luvulla pesupähkinä oli yleisessä käytössä vuoriston asukkaiden keskuudessa. Erityisen hyvin sen tiedettiin sopivan silkkin ja villan pesuun. Pesupähkinää käytettiin myös shampooona sekä perinteisessä veda-lääketieteessä esimerkiksi psoriasiksen hoitoon. Sittemmin ovat tutut ylikansalliset pesuainemerkit vallanneet markkinat ja ikivanha perinne unohtunut. Paikallisia markkinoita ei enää ole, vaan kaikki pesupähkinät menevät vientiin.

Saponiinien puhdistavat ominaisuudet on ennen tunnettu myös Suomessa. Etelä-Suomessa kasvava hevostanjan (*aesculus hippocastanum*) on alunperin kotoisin Intiasta

kuten pesupähkinäkin. Sota-aikana saippuapulan vallitessa Suomen kansanhuoltoministeriö kehotti ihmisiä käyttämään kuivattuja ja jauhettuja hevostanjan siemeniä saippuan korvikkeena. Ruotsissa ja Tanskassa oltiin vielä pidemmällä ja hevostanjan hyödynnettiin jopa teollisesti. Eräs käyttötarkoitus oli vaahtosammuttimien vaahton raaka-aineena. Hevostanjan tunnetumpi kansanperinteessä käytetty saippuakasvi oli suopayrtti (*saponaria officinalis*), jota käytettiin tuoreena sellaisenaan tai sen juurta kuivattuna. Myös suopayrtillä on ollut lääkinnällisiä käyttötarkeituksia.

Kerääjiltä kuluttajille

Suomalaisissa Maailmankaupoissa myytävät pesupähkinäpuun hedelmät tulevat Pohjois-Intiasta Himachal

Pesupähkinäpuu ei ole pähkinäpuu, eivätkä pesupähkinät ole pähkinöitä, vaan luumarjoja kuten kirsikka. Jostain syystä useissa länsimaaisissa kielissä tätä saippuamarjakasvien heimon kuuluvaa puuta on vain alettu kutsua pähkinäpuuksi.

Pesupähkinäpuu

Sapindus-suku kuuluu saippuamarjakasvien heimon (*Sapindaceae*). Suvun lajit ovat pensaita tai pieniä puita, jotka kasvavat luonnonvaraisina sekä lauhkealla vyöhykkeellä että trooppisissa eri puolilla maailmaa.

Lajien 15–40 cm pitkät lehdet muodostuvat 14–30 vastakkaisesta lehdystä. Kukinto on lukuisista pienistä, kermanvalkoisista kukista koostuva huiskilo. Kukista kehittyvät hedelmät ovat pieniä ja pyöreitä, nahkeapintaisia luumarjoja, joiden kuoret sisältävät saponiinia – luonnollista puhdistusainetta.

Aasian trooppisilla ja subtrooppisilla alueilla kasvava pesupähkinäpuu (*Sapindus mukorossi*) lienee suvun lajeista kaikkein tunnetuin. Se viihtyy korkeilla, kosteilla alueilla, joilla vuotuinen sademäärä on 1500–2000 mm. Puut saattavat kasvaa jopa 25 metriä korkeiksi ja ympärysmitaltaan parimetrisiksi. Ensimmäiset hedelmänsä ne tuottavat noin kymmenvuotiaina, ja sen jälkeen satoa saadaan kerran vuodessa jopa 90 vuoden ajan.

Intiassa, jossa pesupähkinäpuu on yleinen sekä luonnonvaraisena että viljeltyinä pohjoisen vuoristoalueilla, hedelmiä on hyödynnetty satojen vuosien ajan saippuan ja huustenpesuaineiden raaka-aineena sekä vanhassa intialaisessa lääketieteessä, ayurvedassa. Parin viime vuoden aikana pesupähkinöinä myytävät hedelmät ovat saavuttaneet maailmanlaajuisia suosioita vaihtoehtona teollisille pesuaineille.

Pesupähkinäpuun lisäksi tunnetaan tulkintatavasta riippuen 4–11 *Sapindus*-suvun lajia. Esimerkiksi *Sapindus trifoliatus* kasvaa luonnonvaraisena Etelä-Intiassa, *Sapindus drummondii* Yhdysvaltojen eteläosissa ja Meksikossa sekä *Sapindus saponaria* Väli-Amerikassa ja Karibianmeren saarilla. Niiden hedelmät soveltuvat pesupähkinöiksi pesupähkinäpuun hedelmien tavoin.

Emilia Pippola

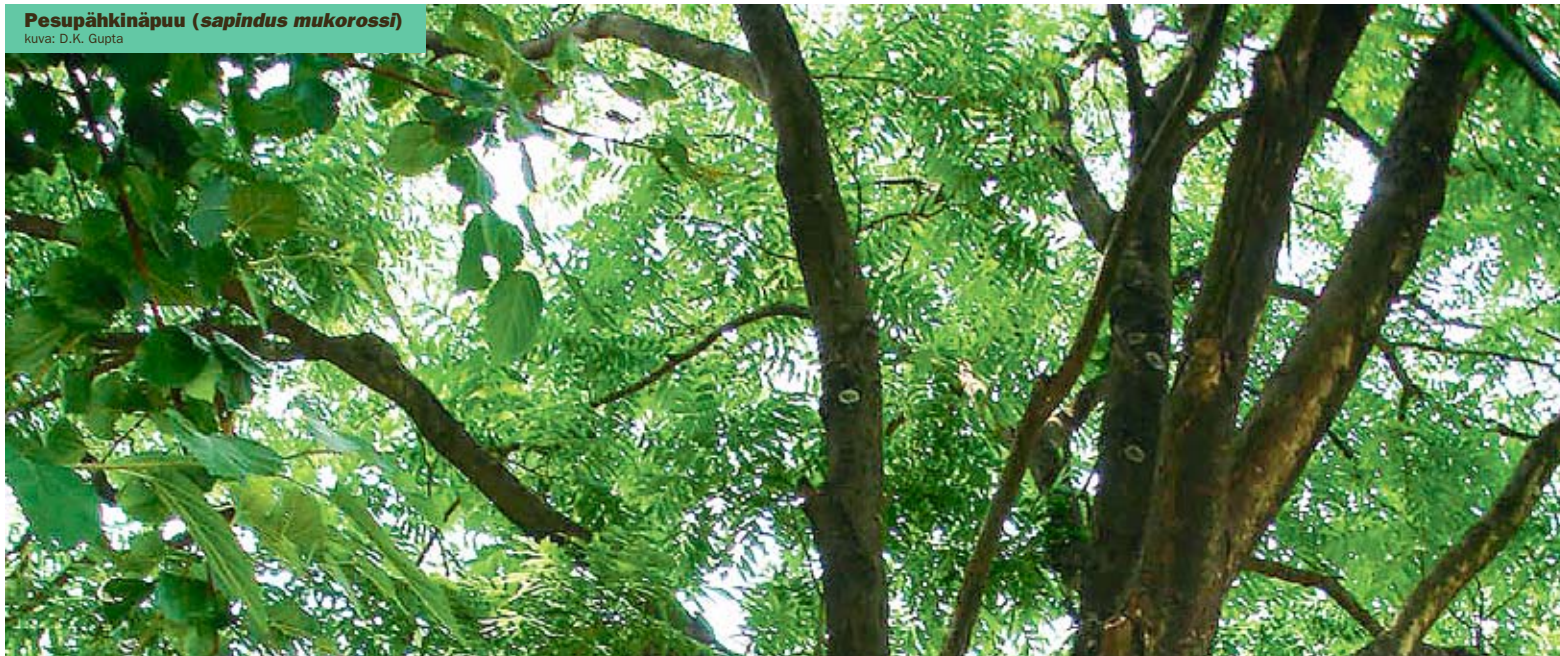
Lähteet:

de.wikipedia.org/wiki/Waschnussbaum
en.wikipedia.org/wiki/Sapindus
www.agrofolio.eu/index.php?page=soap-nut
www.himalayahealthcare.com/herbfinder/h_sapindus.htm

Pesupähkinäpuu (*sapindus mukorossi*)

kuva: D.K. Gupta

Pesupähkinöiden puhdistus on käsityötä.

kuva: Tuija Saloranta

Pradeshin osavaltiota. Pähkinöitä kerätään Shivalikin kukkuloilta laajalta alueelta, joka ylittää myös osavaltion rajat.

Pesupähkinäpuun hedelmä on läpimitaltaan pari senttiä ja väriltään oranssinruskea. Sen sisällä on kova siemen. Suurin osa pesuaineena toimivasta saponiinista sijaitsee siementä ympäröivässä kuoressa. Jalostuksessa kuivattujen hedelmien kuori murskataan koneellisesti. Tämän jälkeen siemenet poistetaan ja kuoret puhdistetaan käsityönä.

Pesupähkinöiden kaupasta vastaa Himalyan Industries & Exports. Sen perusti nykyinen toimitusjohtaja D.K. Gupta yhdessä ystävänsä Vikas Sharman kanssa pari vuotta sitten kuultuaan itävaltalaisen, ekologisiin tuotteisiin erikoistuneen Planet Puren etsivän pesupähkinän tuottajia. Muutkin yritykset ostavat alueelta pesupähkinöitä, mutta Himalyan Industries & Exports on ainoa

paikallinen ostaja ja osavaltion ainoa pähkinöitä pakkaava ja jalostava yritys. Tällä hetkellä pesupähkinän jalostus ja pakkaus työllistää yli 100 ihmistä Guptan pienessä kotikylässä Dhundanissa. Pakkaajat ja murskaajat saavat kuukausipalkkaa. Puhdistajille taas maksetaan urakkapalkkaa, mikä ylittää valtion ja osavaltion minimipalkat reippaasti.

Osa puhdistajista työskentelee yrityksen tiloissa Dhundanissa, kun taas toiset vievät pähkinät kotiin puhdistettaviksi, jolloin muutkin perheenjäsenet voivat osallistua työhön. Puhdistetut kuoret pakataan ilmatiiviisti, minkä jälkeen ne jatkavat matkaansa ensin kuorma-autoilla ja lopulta laivalla Eurooppaan.

Tavoitteena ympärivuotinen toiminta

Pesupähkinän satokausi on lyhyt eikä se siedä kosteutta, joten työtä on tarjolla vain lokakuusta huhtikuuhun.

Gupta selvittääkin muiden paikallisia raaka-aineista valmistettujen tuotteiden vientimarkkinoita, jotta kyläläisiä voitaisiin työllistää ympäri vuoden. Guptalla itsellään on myös toinen työ vuonna 1998 perustamassaan ohjelmistoyrityksessä, mutta nykyään pesupähkinäbisnes vie lähes kaiken ajan. Vikas puolestaan isännöi toisena työnään sukunsa 70 vuotta vanhaa omenatilaa.

Suurin osa pähkinöistä ostetaan pieniltä, puolesta yhteen hehtaarin kokoisilta maataloilta. Pesupähkinät ovat tiloille sivubisnes, tosin tuottoisa sellainen. Pääasiassa tilalliset elävät viljelemällä tavallisia viljelyskasveja kuten vihanneksia, herneitä, maissia, vehnää ja riisiä. Pesupähkinäpuun satoisuuden sekä hintojen ja kysynnän nousun vuoksi aikaisemmin roska-puuna pois hakatun puun omistaminen voi osoittautua lähes lottovoitoksi. Noin 50 tilallisen lisäksi Himalyan Industries & Exports ostaa pähkinöitä

yksityisiltä kerääjiltä, jotka keräävät niitä valtion mailla kasvavista puista. Kerääminen vaatii luvan, mutta sen hinta on vain 5-10 rupiaa.

Toistaiseksi Himalyan Industries & Exports on joutunut ostamaan osan pesupähkinöistä välikäsien kautta, koska irrallista pääomaa varastoostoihin ei tuoreella yrityksellä ole ollut. Tavoitteena on tulevina vuosina kyetä ostamaan kaikki pähkinät suoraan viljelijöiltä ja kerääjiltä, jolloin kumpikin osapuoli saa paremman hinnan välikäsien jäädessä pois.

Puuston hakkaamisesta johtuva eroosio on suuri ongelma Himalajan vuoristossa ja aiheuttaa mm. tulvia, kuivuutta ja maanvyöryjen vaaran. Pesupähkinäpuu sitoo maaperää ja suojaaa siten eroosiolta. Pesupähkinöiden markkinoiden nopean kasvun myötä pesupähkinäpuuta kannattaa hoitaa kaatamisen sijaan. ✨

Mikko Leppä**Pesukoneesta kompostiin**

Musta paita ilmestyy pyykistä täynnä valkoisia pesuainejäämätahroja. Kaupassa pesuainehyllyllä saa tuskailta tuotteiden eettisyyden, tehokkuuden ja hinnan kanssa; kotona sen kanssa, mihin pesumyrkyt piilotetaan lapsilta ja koirilta ja kuinka tyhjt muovipullot kasaantuvat kaatopaikoille.

Päätin kokeilla pesupähkinää, koska käytetyt pähkinät voi heittää kompostiin, eikä niistä jää vaatteisiin valkoisia rakeita tai ikävää pesuaineen hajua. Yhdellä paketilla pesee kuukausitokulla: paketissa luvataan 80 koneellista, mutta alhaisissa lämpötiloissa voi samoilla pähkinöillä pestä kaksikin koneellista.

Aviomieheni kanssa tuli erimielisyyttä pähkinöiden puhdistustehosta – eivät ne kokintakkia hohtavan valkoiseksi pesekään, mutta aina on tullut puhdasta.

Yleisen pesuaineiden ympäristöystävällisyys-ahdistuksen vaivaamana innostuin myös keittelemään pesupähkinöistä pesuaineliuosta. Television Sillä siisti -ohjelmassa todettiin, että valmis liuos kestäisi pullossa noin viikon, mutta omat keitokseni ovat pärjänneet parikin viikkoa vaahtoamatta pullosta pihalle. Pähkinäliuos on ollut erinomainen hellan ja keittiöpintojen puhdistaja, mutta lattianpesussa tuntui teho loppuvan. Liekö syy pähkinöissä vai siivoajassa.

Lemmikkieläinten huoltajille pesupähkinäliuoksesta on lisäiloa: jos lemmikille sattuu vahinko, pesupähkinäliuoksella saa neutralisoidua hajua luonnollisesti, eikä toluntuoksi jää leijumaan ilmaan. Käytetyt pähkinät ovat myös hyviä leluja kissalle.

Anastasia Laitila

kuva: D.K. Gupta

Pesupähkinä ja Reilu kauppa

kuva: Kati Hjern

Samu-pesupähkinällä ei ole Reilun kaupan merkkiä, eikä se tule maahan perinteisten Reilun kaupan kanavien eli Kehitysmäa- ja Maailmankauppojen kautta. Reilun kaupan merkkiä ei tuotteella voisi-kaan olla, koska merkkijärjestelmä on keskittynyt harvalukuisiin volyymituotteisiin, eikä pesupähkinä ole siinä joukossa.

Mahantu-rouva tuo kotona puhdistamansa pesupähkinät punnittavaksi.

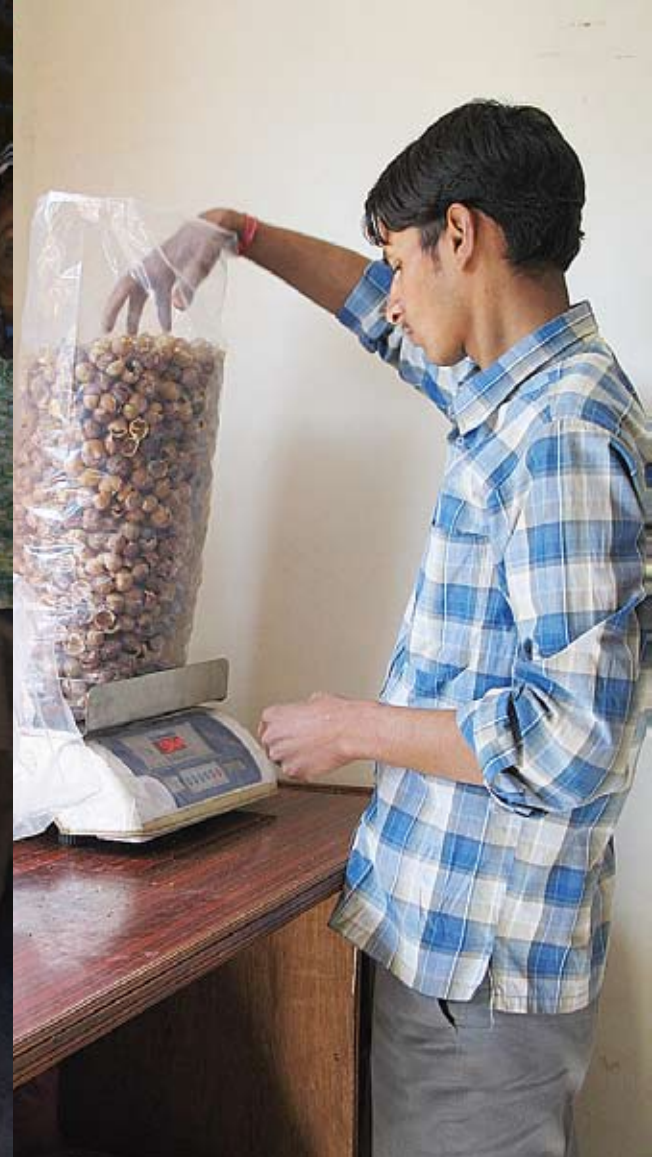
kuva: Kati Hjern

kuva: Kati Hjern

D.K. Gupta

kuva: Tuija Saloranta

Samu-pesupähkinät tuo Eurooppaan itävaltalainen Planet Pure ja suomalaisena tukkuna toimii Ekolo Oy. Planet Pure ostaa pesupähkinät Intiasta Himachal Pradeshin osavaltiota Himalya Industries&Exports -yritykseltä.

Planet Pure maksaa aina kunkin tuontierän hinnan rahteineen kokonaisuudessaan etukäteen. Reilun kaupan järjestelmä edellyttää 60 % ennakkomaksua tuottajan sitä halutessa.

Pesupähkinän tuottajahinta vaikuttaa hyvältä. Täysikasvuinen puu antaa jopa 300 kg satoa vuodessa. Se kasvaa luontaisesti ilman hoitotoimenpiteitä, eikä vaadi muuta työtä

kuin sadonkorjuun ja kuivauksen ulkoilmassa. Kuivatuista pesupähkinöistä Himalya Industries&Exports maksaa 38–57 rupiaa kilolta. Näin yhdestä puusta voi saada parhaimmillaan yli 17 000 rupian tulot vuodessa.

Pesupähkinöiden murskauksen ja pakkauksen tekevät työntekijät saavat palkkaa 125 rupiaa päivässä, kun osavaltion laillinen minimipalkka on 75 rupiaa. Työolot vaikuttavat hyviltä ja työntekijät ovat täysi-ikäisiä. Puhdistustyö, jossa poistetaan roskat ja siemen – sekä viljelijöiden satunnaisesti painon lisäämiseksi säkkeihin ujuttamat kivet – tapahtuu urakkapalkalla. Haastattelemamme 70-vuotias Janardan Raja Ram kertoi saavansa 8

tunnin työpäivässä aikaiseksi 22–23 kiloa, ja siitä palkkana runsaat 120 rupiaa.

Kun pähkinöiden tuottajat ja sen jatkokäsittelyn tekevät työntekijät saavat työstään alueen hinta- ja palkkatasoon suhteutettuna kohtuullisen korvauksen ja maahantuoja maksaa 100 % ennakkomaksun tuotteesta, Samu-pesupähkinä vaikuttaa yhtä reilulta kuin mikä Reilun kaupan tuote tahansa. ☆

Antti Markkanen

Kirjoittaja tutustui maaliskuussa 2007 Samu-pesupähkinän tuotantoon Dhundanin kylässä Intiassa.

TIEDÄTKÖ

millaista sähköä pistorasioistasi tulee?

Ekosähkö Oy on ainut sähköyhtiö, jonka myymä sähkö tuotetaan **sataprosenttisesti uusiutuville energialähteillä**. Tuotantotavat täyttävät Suomen luonnonsuojeluliiton "Norppa suosittelee ekoenergiaa" -ympäristömerkin kriteerit.

Tutustu ja vaihda vihreään osoitteessa www.ekosahko.fi EKOSÄHKÖ tai soita maksuttomaan palvelunumeroon 0800 92 480. PL 5, 87101 Kajaani

Vapaaehtoiseksi Afrikkaan!

Työskentelemään katulasten parissa, taistelemaan HIV/AIDS vastaan, kouluttamaan opettajia. 14 kk sis. koulutuksen, ei erityisvaatimuksia.

Ota yhteyttä;

pauliina@lindersvold.dk tai
+45 2367 4906

Nokkelia tilannereplioikejia, oivaltavia sutkauksia, ytimekkaita ajatuskokonaisuuksia. Sananlaskut kuuluvat saumattomasti ihmisen arkitodellisuuteen, mutta kyseessä ei ole mikään nykyvuosisatojen erikoisuus. Sananlaskuja tunnetaan jo sumerilaisien nuolenpääkirjoitusten ajalta, noin 4 500 vuoden takaa.

Sananlaskujen avulla voidaan selittää ja ohjeistaa maailmaa ja sen eri ilmiöitä. Kun meillä sananlaskun päähenkilönä on supisuomalainen karhu, esiintyy afrikkalaisissa sisarosanlaskussa jyrkää ja viisas norsu. Olipa eläin mikä tahansa, yhdistävää eri mannerten välisille sananlaskuille on oikeudenmukaisuutta, rehellisyyttä ja järkeä korostava ydin.

Vanha norsu tietää mistä vettä löytyy.

– Etelä-Afrikka

Parhaimmillaan sananlasku vie meidät viisauden alkulähteelle ja muistuttaa, että aiemmat sukupolvet maailmankaikkeudessa ovat jo ratkaisseet monia ongelmia ja vastoinkäymisiä yksinkertaisilla, universaaleilla tavoilla. Itsepäisyydessään ja ymmärtämättömyydessään ihminen silti käy läpi samat ongelmat kerta toisensa jälkeen ja huomaamattaan vahvistaa jo kertaalleen syntynyttä viisauden lakia. Sananlaskun juju piilee kenties siinä, että ongelmanratkaisut on jo välitetty suullisesti tietoisuu-

teemme, mutta silti samat virheet kertautuvat aina uudelleen. Viisauks onkin ajatonta, sukupolvelta toiselle siirtyvää kokemusta ja pitkäaikaisen elämän vahvistamaa totta.

Hätäinen mies juo teetä haarukalla.

– Intia

Saisiko ihminen ikuisen onnen, jos eläisi kuten sananlasku ohjeistaa? On olemassa monta muttaa. Ensiksikin: se mitä sananlasku tarkoittaa tai

mitä se yrittää salamyhkäisyydessään sanoa, ei ole yksiselitteistä. Sananlaskujen merkitys voi olla vaikeasti määriteltävää ja piilossa rivien välissä. Usein ne ovat avoimia useammalle kuin yhdelle tulkinalle. ”Tämä maailma on arvaamaton kuin autioma, jossa vain pikkulinnut lentävät ja jota kukaan ei tunne” (ambolainen sananlasku).

Selitys voi olla kuin korkeampaa matematiikkaa, joka vaatii pohdintaa, oivaltamista ja leikkiin ryhtymistä.

Olemme sidottuja ympäröivään ja opittuun kulttuuriseen ajatteluun, aikaan ja paikkaan. Toisaalta useimmat symboliset viisaudet siirtyvät vaivatta kulttuurista toiseen:

Älä työnnä airoasi sinne missä kaksi virtahepoa tappelee

– Uganda

Voiko länsimaalainen ihminen oppia afrikkalaisesta, intialaisesta tai arabialaisesta sananlaskusta? Ehkä enemmän kuin arvaammekaan. Kansanrunoudentutkija Matti Kuusi on todennut, että ambolainen kansanviisaus on avain Afrikan sieluun. Hän ihmetteli sananlaskuja tutkittuaan, miksei Afrikka lähettänyt lähetysaarnajia Eurooppaan. Perinteisistä aforismeista löytyi hänen mukaansa kommentteja niin kaksipuoluejärjestelmään kuin rotuerotteluun: monenlaista viisautta, jonka kenties mielellämme yhdistäisimme viisaan ja vahvan eurooppalaisen ajattelun saavutuksiksi.

Kuusen mielestä afrikkalaisena perusolettamuksena tuntuu olevan, että vain tämä päivä on meidän, huomi-

sesta ei ole tietoa. Sitä korostaa myös sananlasku: ”Sen mitä olet syönyt, on omaasi, sen minkä panet säästöön, sen vievät päällikön miehet.”

Valtaosa sananlaskujen luojista on tuntemattomia, koska sananlaskut kulkeutuvat suullisesti ihmiseltä toiselle, vuosisadasta toiseen. Miljoonat ja taas miljoonat sananlaskut edustavat ihmisen ja luonnon kiertoa. Mikään teema ei liene vierasta sananlaskujen maailmassa. Eläinhahmoon symbolisoituva ajatus kertoo paitsi viisaudesta myös eri aikojen ihmisten verbaalisista taidoista. Ei ole ollenkaan sama todeta: ”ihminen, muista nauraa itsellesi!” kuin ”jos paviaani näkisi takamuksensa, se nauraisi itsekin.” (Kenia)

Sananlasku on usein täysi itseselvyyttä, mutta sellaisenaan kuin oivallus syvällisemmästä filosofiasta. Kuinka usein unohtuukaan se, mikä on läsnä kaiken aikaa edessämme, mutta mitä emme kykene silti näkemään. ✘

Vasta talven tullen huomaa, että pinja ja sypressi ovat ikivihreitä.

– Kiina

Laura Hokkanen

Lähteet:

Ylen Elävä arkisto: Avain Afrikan sieluun. Axel Scheffler: Aikainen lintu nappaa madon. Sananlaskuja läheltä ja kaukaa.

Maailmankaupalehti 20 vuotta sitten

> Uuden tuulet uudet

Uusi Tuuli
Estelle
Linnank. 56
20100 Turku

14. huhtikuuta 1987
LAIVARANNASSA AURINKOISTA!
(1040 P, + 11 C)

Lokit ovat palanneet. Talven jäljiltä suunnitelmat alkavat toteutua. Laivaan kävi tutustumassa mm. Merenkulkupiirin rungontarkastaja ja Bureau Veritasin asiamies. Rungon kunnostaminen on aloitettu heidän ohjeidensa mukaan. Estelleraukan pohjaan leikatut reijät odottavat uutta levyä peitokseen. Turun teknillisen koulun laatimat putki- ja sähköpiirustukset ovat valmiina

toteuttajansa varten. Takilasuunnitelmat ovat muuttuneet aika tavalla. Täkäläinen purjeneulomo Aura Sails on auttanut ompelemalla yhden purjeen malliksi muita varten.

Wärtsilän ammattikoulu sai hyttilohkot valmiiksi ja toi ne rantaan. Nyt nostelemme niitä paikoilleen ikiomalla Teräsmiehellämme, joka toimii taas. Metalliliiton Turun ammattiosastosta tulee hitsareita ja

levyseppiä kahdeksi viikoksi talkoisiin alkaen tänä maanantaina. He tekevät töitä myös viikonloppuisin, mukaan mahtuu ilomielin!

Tänä kesänä koitetaan saada tarpeelliset pohjalevyt vaihdettua ja huonot tukikaaret vahvistettua, runko hiekkapuhallettua ja maalattua, aloitettua putki ja sähköasennukset ja hyttien sisustustyöt.

Petri ja Kaisa Hastrup

Kaupalehti ja %-liikkeen kiertokirje 2/1987, lyhennetty

TOIM. HUOM. Estelle on saatu jo valmiiksi ja käynyt Afrikassa saakka 2000-luvulla. Nyt Uusi Tuuli ry on käynnistänyt EU-tuella Make Fair Trade Greener -hankkeen, jonka puitteissa Estelle kiertää kesällä Suomessa ja Itämeren satamissa.

www.estelle.fi

UCHAFU SOKONI

THERESIA BONEPHACE

Theresia Bonephace on Dar es Salaamissa toimivassa järjestön EMAJAn (Elimu, Maendeleo na Jamii = Koulutus, Kehitys ja Yhteiskunta) aktiivi.

Uchafu Sokoni – tori haiskahtaa

Myyjät keskusteleval torin pahasta hajusta. Eräs ajattelee hajun johtuvan likaisuudesta. Toinen sanoo, että asiakkaat heittelevät roskia ympäriinsä. Myyjät päättävät siivota torin itse ja paikat ovat taas puhtaita.

Reilun kaupan toimijat

Maailmankauppojen liitto ry

www.maailmankaupat.fi

- Suomessa toimivien maailmankauppa- ja kehitysmaakauppayhteisöjen yhteistyöjärjestö
- Liiton jäsenet ylläpitävät reilun kaupan erikoismyymälöitä, joissa on myynnissä laaja valikoima kehitysmaissa oikeudenmukaisin ehdoin tuotettuja elintarvikkeita ja käsitöitä.
- Liitto ja sen jäsenet tiedottavat, kouluttavat ja toimivat monin tavoin kehitys yhteistyössä.

Reilun kaupan merkki, Reilun kaupan edistämisyhdistys ry

www.reilukauppa.fi

- Myöntää Reilun kaupan merkkiä ja valvoo sen käyttöä Suomessa sekä tiedottaa reilusta kaupasta
- Myynnissä mm. merkillä varustettuja avokadoja, ananaksia, appelsiineja, banaaneja, sitruunoita, viinirypäleitä, kahvia, teetä, suklaata, kaakaota, sokeria, hunajaa, myslä, riisiä, keksejä, täysmehua sekä jalkapalloja. Tuotteita myydään lähes joka marketissa.
- Jäsenenä 22 järjestöä, Maailmankauppojen liitto yhdistyksen perustajajäseniä.

Reilun kaupan puolesta Repu ry

www.repu.fi

- Edistämisyhdistyksen piirissä toimivien vapaaehtoisten henkilöyhdistys, jolla on paikallisryhmiä.

Kansainväliset toimijat

IFAT (The International Fair Trade Association) www.ifat.org
Perustettu 1989. Suurin reilun kaupan järjestö, jonka jäsenistönä on niin kehitysmaantuottajia, maailmankauppoja, maahantuojia kuin muitakin tahoja.

EFTA (European Fair Trade Association) www.eftafairtrade.org
Perustettu 1990. Eurooppalaisten reilun kaupan maahantuojien järjestö.

NEWS (Network of European

Worldshops) www.worldshops.org
Perustettu 1994. Jäsenenä olevat 13 Euroopan maan Maailmankauppojen liitot edustavat noin 2700 Maailmankauppaa, joissa on yhteensä noin 100 000 vapaaehtoistyöntekijää.

FLO International (Fair Trade Labelling Organization International)

www.fairtrade.net
Perustettu 1997. Valvoo Reilun kaupan merkki -tuotteita ja tiedottaa niistä.

FINE

IFATin, EFTAn, NEWSin ja FLO:n yhteistyöelin, joka pyrkii vaikuttamaan päätöksentekoon mm yhteisen edunvalvontatoimiston kautta Brysselissä.

Maailmankaupat ja Kehitysmaakaupat Suomessa

Maailmankauppojen liiton jäsenkaupat aakkosjärjestyksessä paikkakunnan mukaan

Reilun Kaupan Tähti/A-Star Oy

Hämeentie 48
00500 Helsinki
p. 09-773 4323
tahti@kaapeli.fi
www.reilunkaupantahti.fi

Maailmankauppa Kirahvi

Vain tapahtuma- ja markkinamyyntiä. Toimisto ja varasto: Rengonraitti 22 as 1
14300 Renko
p. 050-376 2424
kirahvi@virpi.net

Maailmankauppa Kielä

Ivalontie 12
99800 Ivalo
puh./fax 016-662005
kiela.inari@luukku.com

Maailmankauppa Päiväntasaaja

Koskikatu 11
80100 Joensuu
p. 050-443 5503
paivantasaaja@elisanet.fi

Maailmankauppa Mango

Kauppakatu 5
40100 Jyväskylä
p. 014-216 431
mango@maailmankauppa.inet.fi
www.maailmankauppamango.net

Jokilaakson Maailmankauppa

Arja Paakkanen
Kumpulantie 15
42100 Jämsänkoski
p. 014-713 758
arja.paakkanen@saunalahti.fi

Kokkolan Maailmankauppa

Torikatu 13, 67100 Kokkola
p. 06-831 3264
klanmaailmankauppa@netti.fi

Kouvolan Maailmanpuu

myyntipiste:
Kouvolan Luontokauppa
Keskikatu 6
45100 Kouvola
p. 050 574 4527/Tiina Saavalainen

Kuhmon Kehitysmaakauppa

Seurakuntakeskus
88900 Kuhmo
Sointu Sallinen
p. 08-655 0465
kuhmonmaailmankauppa@luukku.com

Maailmankauppa Sikitiko

Myymälä 016, Kauppahalli
53100 Lappeenranta
p. 05-415 3651
kehy.lpr@pp.inet.fi
yhdistykset.etela-karjala.fi/kemayh/

Lohjan Maailmankauppa

Kalevankatu 1
08100 Lohja
p. 019-331 646
kauppa@lohjanmaailmankauppa.sivut.fi

Juuttiputiikki

Hallituskatu 11 L 4
90100 Oulu
puh./fax 08-311 5189
putiikki@juuttiputiikki.fi
www.juuttiputiikki.fi

Raahen Maailmankauppa Hiirenkorva

Koulukatu 3
92100 Raahen
p. 08-221781
hiirenkorva@suomi24.fi

Maailmankauppa Elimu

Rovakatu 9
96100 Rovaniemi
p. 044 318 2188
elimu@maailmankauppaelimu.org
www.maailmankauppaelimu.org

Savonlinnan Kehitysmaakauppa

Olavinkatu 48
57100 Savonlinna
p. 015-514 456
kehitysmaakauppa@yahoo.com
www.geocities.com/kehitysmaakauppa/

Tampereen Kehitysmaakauppa

Kohmankaari 3
33310 Tampere
p. 03-344 6770
fax 03-345 0521
posti@kehitysmaakauppa.org
www.kehitysmaakauppa.org

Maailmankauppa Tasajako

Kehräsaari, A-talo
33200 Tampere
p. 03-222 8826
maailmankauppa@tasajako.org
www.tasajako.org/

Maailmankauppa Aamutähti

Eerikinkatu 5
20100 Turku
p. 02-250 2191
fax 02-251 7465
tumakaup@sci.fi

Rauhanpuolustajien Maailmankauppa

Alinenkatu 26 B
23500 uusikaupunki
p. 02-841 6532

Äetsän Kehitysmaakauppa

Kontintie 5
38300 Kiikka
p. 03-513 1221

Yhdistykset ja toimintaryhmät

Helsingin Kehitysmaakauppayhdistys

c/o Planet fair trade
Kolmas linja 12
00530 HKI
www.planetfairtrade.net/yhdistys
uusivaihde@hotmail.com

Hyvinkään kehitysmaayhdistys ry

Pj Aimo Juhola
Uima-altaankatu 29
05820 Hyvinkää
p. 040-5060 796
aimo.juhola@pp.inet.fi

Kajaanin kehitysmaayhdistys ry

c/o Päivi Turunen
Pihkapolku 25
87500 Kajaani

Kotkan Maailmankauppa

Naakantie 37
48230 Kotka

Kuopion kehitysmaayhdistys Juutti ry

c/o Elämänlanka
Torikatu 17
70110 Kuopio
p. 017-261 4774
juutti.ry@gmail.com

Lahden kehitysmaakauppayhdistys

c/o Jarkko Pylväs
Karstulantie 8 D 61
00550 Helsinki
puh. 041-505 2745
jarkko.pylvas@helsinki.fi

Kehitysmaakauppa Karibu

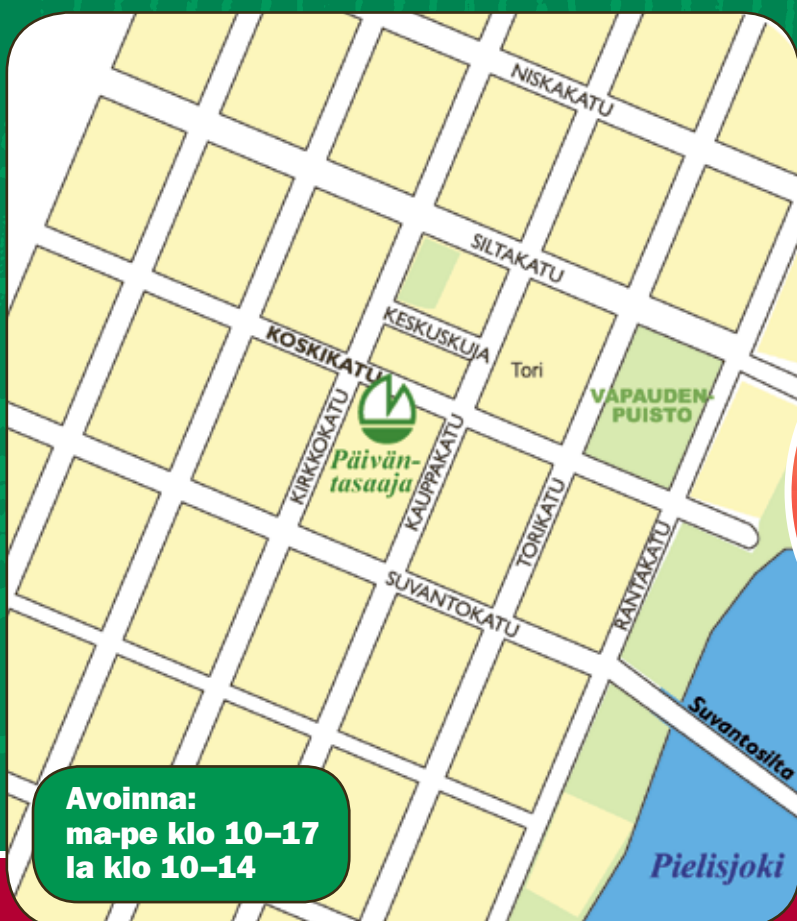
Mikkeli
p. 015-369 133
mari.ylonen@e-ylonen.inet.fi
kemamikkeli@suomi24.fi

Oulun eteläisen alueen maailmankauppayhdistys

c/o Anu Hilli
p. 050-552 4947

Uusi Tuuli ry (Estelle)

Aurinkotehdas
Kirkkotie 6-10
20540 Turku
p. 02-233 9313
laiva: 040-596 9918
fax 02-2371 670
uusituuli@estelle.fi
www.estelle.fi

**Avoinna:
ma-pe klo 10-17
la klo 10-14**

Maailmankauppa Päiväntasaaja

– Reilun kaupan erikoisliike –

Maailmankaupat – Reilua kauppaa

Maailmankauppa Päiväntasaaja • Koskikatu 11 • 80100 Joensuu • p. 050 443 5503 • www.elisanet.fi/paivantasaaja